

A Z ÜNNEPZÁRÓ DIADALMENET

A XXXIV. EUCHARISZTIKUS VILÁG-kongresszus befejező manifesztációja vasárnap délután folyt le páratlanul ünnepélyes keretek között. Milliónyi ember állt lelkesen, ájtatosan sorfalat az Oltáriszentségnek, amelyet a körmenet során Pacelli bíboros=legátus vitt a Bazilikából a Hősök=terére. A közönség már félháromkor elhelyezkedett a körmeneti útvonalak mindkét oldalán, valamint a Szent István=Bazilikát környező utcákban. Az egyesületek, testületek, egyházközségek vége láthatatlan sora vonult a Bazilika felé, hogy részt vegyen a hódolatban.

A téren díszszázad állott fel. Jobbról a karinges papság, hátrább az apácák, balról az egyesületek nagy csoportjai, a Zrínyi=utcában pedig a többi egyesület, vidéki küldöttség pompás, tarka csoportja helyezkedett el. Közben megérkeztek a Bazilikába az egyházi és világi méltóságok. A templom előtt egyházi és világi előkelőségek csoportjai mellett sorakoztak fel kétoldalt az összes vármegyék hajdui, az ősi megyei lobogókkal. Előttük cserkész= és katonai sorfal húzódtott, majd legbelül a koronaőr= díszszakasza állott sort merev vigyáz=állásban. Négy órakor kürtszó és a Himnusz jelezte, hogy a kormányzó képviselőjében vitéz Imrédy Béla miniszterelnök érkezett meg. Néhány másodperc múlva felhangzott a pápai himnusz: az érkező pápai legátust fogadták így, egetverő éljenzés közepette. Pacelli bíboros, legátust a kapuban a papság élén Meszlényi Zoltán püspök fogadta, majd a szentélybe kísérte, ahol a szentségkitétel szertartását végezte. A Pange lingua hangjai mellett megindult ezután a szentes körmenet. Kint a Bazilika előtt már három órakor elkezdődött a körmenet, amelyet a lovasrendőrök díszszázada és a cserkészek nyitottak meg.

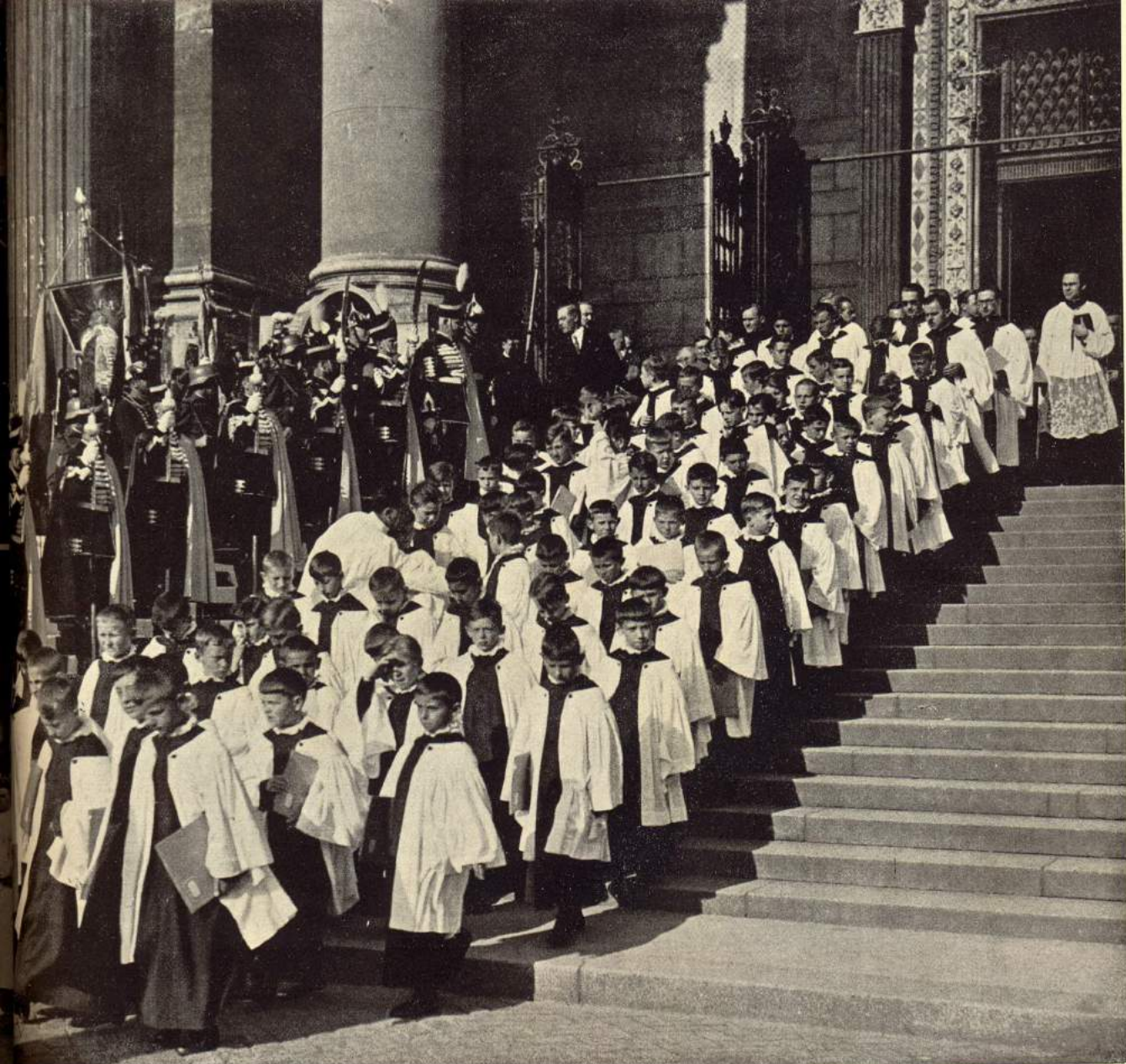
PERCNYI MEGÁLLÁS NÉLKÜL, NÉGY ÉS fél órén át hömpölygött a hívők ezerszínben pompázó menete. Nagy hatást keltett az EMSZO és a bányászok sok zászló alatt felvonult, több ezer főnyi tábor. Gyönyörű magyarruhás lányok, egyenruhás

Salgótarjáni bányászok és falusi lányok a Bazilika előtt

fiúk századai meneteltek. Mögéjük záródott a körmeneti kereszt, amelyet a szerzetesrendek, majd a hazai alsópapság, azután az egyházi dignitáriusok, a püspökök és az érsekek követtek. Utánuk óriási csoportban vonult az egyházi ruhát viselő papság, amelynek sorát a magyar püspöki kar tagjai zárták be. Félöt órakor csengetyűszó jelezte a kapuban, hogy közeleg a Legszentebb. Az Oltáriszentséget a baldachin alatt a bíboros=legátus vitte, teljes kíséretétől követve. A baldachin mellett haladt egyik oldalon a Pázmány Péter Tudományegyetem tanácsa, élén a rektorral, a másik oldalon a főváros vezetősége, élén a polgármesterrel. Itt haladtak a Szent Sír= és Máltai lovagrend tagjai, a maguk ősi, gyönyörű öltözkéjében.

Az Oltáriszentség után haladtak a bíbornokok teljes kíséretükkel, utánuk a budapesti apostoli

A körmenet dísz=százada, a vármegyei címereket tartó hajdúk s a várakozó Scola Cantorum a Bazilika lépcsőin

nuncius és az Eucharisztikus Állandó Bizottság tagjai, majd Imrédy Béla miniszterelnök. Mögötte a főhercegek, József, József Ferenc és Albrecht, majd balján Augusztia főhercegasszony, jobbján Albrecht főherceg felesége társaságában: vitéz nagybányai Horthy Miklósné, a kormányzó felesége, a budapesti kongresszus fővédnöke. A tábornoki küldöttség, a kormány tagjai következtek, majd kettes sorokban a miniszterek feleségei és a főúri hölgyek káprázatosan szép, régi és új női díszruhákban. A mélyzöldtől a türkiskékig, a nehézbarsonytól és arannyal átszőtt brokáttól a könnyű, lehelletfinom, áttetsző tüllig a nemes anyagok minden változata az ízlés harmóniájában hullámozt rajtuk. Gyémántok és más ékkövek tüze villogott rajtuk, amint méltóságteljes lassúsággal lépdeltek.

A főrangú hölgyek fejükön a ruházatukhoz illő

ékszereket viseltek. Utánuk díszmagyaros férfiak több százra rúgó, hosszú sora haladt. Közjogi, közéleti és társadalmi méltóságok díszmagyarjai büvölték el a sorfalat álló közönséget és a külföldieket, akik még sohasem láthatták a fényességnek, az előkelő magatartásnak és az ősi pompának ilyen ragyogását. A Millénium és az utolsó királykornázás óta nem vonult fel annyi díszmagyaros férfi és hölgy magyar ünnepségen, mint itt az Oltáriszentség kíséretében. A Bazilika harangjainak állandó zúgása közben haladt a menet, amely a Vilmos császár=úti szakaszon bekanyarodott az Andrássy=útra. A díszkíséret után az előre megállapított rend szerint csatlakoztak a külföldi nemzetek képviselőinek hatalmas tömegei.

A külföldiek között kis csoport haladt különös zászló alatt. Piros zászló: felső negyede kék, közepén fehér sokágú csillag; a zászló csúcsára

Elindul a Legszentebb a baldachin alatt

kötve két hosszú sárga szalag függ s mind a kettőn írás: «A kínai katolikusok hódolnak az Eucharisztia előtt». Kínaiak, japánok, hinduk, a Közel- és Távolkelet más népeinek fiai mellett az egész világ népei ott hömpölyögnek a menetben, a milliónyi hang éneke alatt, a harangok zengése alatt, a repülőgépek dörgése alatt. A látvány feledhetetlen annak is, aki résztvesz benne, annak is, aki csak nézi, s nézőként ott szorong az egész Budapest, amely erre a napra s erre a körmenetre kétmillióssá duzzadt a zarándokoktól, a nézők s a környékről felözönlöttek tömegeitől. A menet pedig hömpölyög, mint az áradat a rendőrkordon két partja közt. A közlekedés teljesen megszűnt a kordonon kívül, mert az útvonaltól a házfaláig tömve volt minden talpalatnyi hely. Soha még Budapestet annyira nem öntötte el a katolikus hit fönsége előtt való hódolat egyetemes áradása; ez a diadalmenet Krisztus Király ajánléka volt azoknak, akik egy élet munkájával harcoltak négy évtizeden át érte, hogy a hajdan közömbös és ellenséges utcákat megtörjék és előtte való hódolatra bírják.

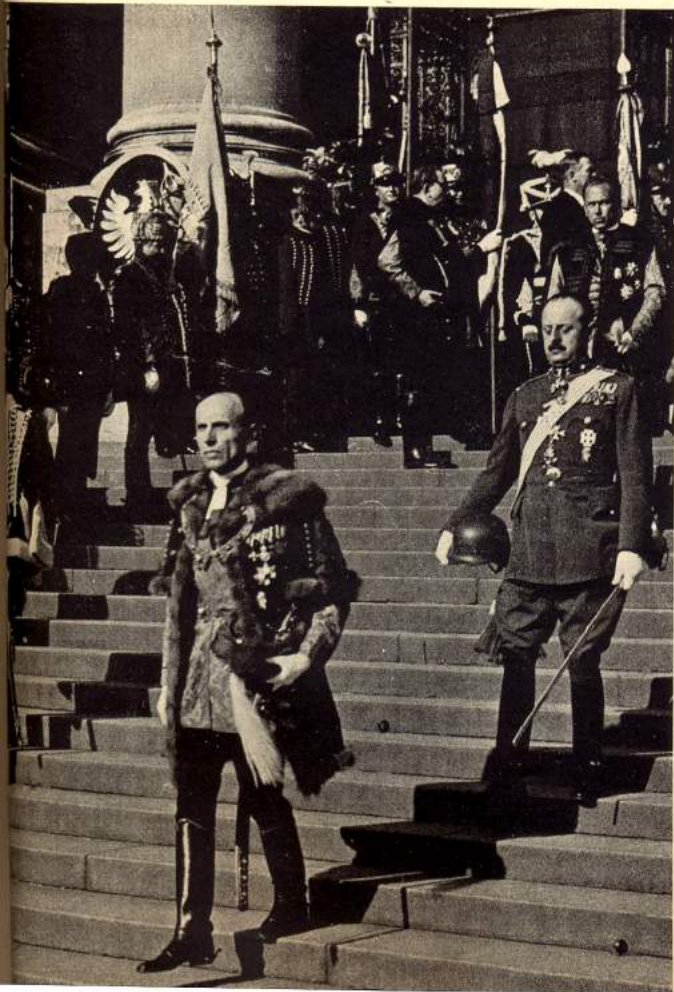
Keleti főpapok az Oltáriszentség diadalmenetében

Nemcsak a kongresszus vendégei, a vidékiek és a külföldiek, hanem Budapest népe is felvonult, hogy megegyeszer lássa azokat, akik messze-messze földről zarándokoltak Budapestre. Megegyeszer végignézték a bíborosok, a főpapok, az egyházi méltóságok hosszú sorát s látták, hogy itt az Oltáriszentség kíséretében felvonult maga az élő világegyház.

Látták az európaiakat, az amerikaiakat, a délamerikaiakat, látták Afrika és Arábia fekete-bőrű papjait, látták a hindu papokat is. Meghatódva tekintett mindenki a papok után haladó fiatal hindu házaspárra, akik a kongresszus minden ünnepségén nagy buzgalommal és áhítattal vettek részt. Köztük és utánuk ott hömpölygött a magyar nép tömege, nyomában az Eucharisztikus Krisztus Királynak, nyomában annak a történelmi szövetségekötésnek, amely a Kongresszus hetei alatt a magyarság és Krisztus között felújult.

A magyar falvak messze vidékeinek népe áradt el az Andrássy-út két sor háza között s a magyar vendégszeretet, a közös hit szolidaritása szívesen ölelte magához a külföldieket, köztük elsősorban az új impériumok magyarjait. Hatalmas éljenzés és taps áradt a lengyel csoport felé, amely fölött két rúdra kifeszítve lengett a hosszú fehér zászló, rajta ezzel a felírással: «Polonia Semper Fidelis».

Imrédy Béla m. kir. miniszterelnök a menetben
(A lépcső tetején Albrecht főherceg)

vitész nagybányai Horthy Miklósné, a Kongresszus fővéd-
nöke, jobbján Zsófia főhercegnő, balján Augustza főhercegnő

A Jeruzsálemi Szent Sir Lovagrend tagjai a körmenetben

Leányegyesületek zászlai a Mussolini-téren

GYÖNYÖRŰ, NAPOS IDŐ VOLT, AMIKOR a körmenet elindult a Bazilika előtt s mire az Operához ért, nyugat felől már tornyosodtak a nehéz fellegek. A Mussolini-térnél már mindenkit ért néhány esőcsepp, s mire a körmenet dereka a Körmöndre ért, megeredtek az ég csatornái. Amikor az Oltáriszentség a Hősök-terére ért, zuhogó esőben borultak térdre a téren elhelyezkedett százezres tömegek.

Mindenki szót fogadott a rádiótoronyból hangszórókon át közvetített üzenetnek: «Az Úr egy kis áldozatot kíván tőlünk Annak emlékezetére, Aki a legtöbbet áldozta érettünk». A bíboros-legátus már felhőszakadás alatt vitte fel az oltárra s esőben felharsant az ötszáztagú kórus éneke: «Christus vincit, Christus regnat, Christus, Christus imperat! . . .» Annyi ember volt a téren, hogy sokan felmásztak az ezredéves emlékmű talapzatára is. Árpád lovasszobra előtt, közvetlenül a Hősök-emlékköve mögé állították azt a hatalmas fakeresztet, amelyet a derék tirol katolikusok hoztak a Szent Imre jubileumi évben Budapestre s itt hagyták Hofer András híres keresztjének mását nekünk ajándékba s most a domonkosok templomában őrzik.

A vihar és az égzengés mintegy aláfestette a milliós tömeg szívből jövő énekét s az emberek könnyekre fakadtak, amikor két rövid egymásutánban következő hatalmas erejű mennydörgés közben felhangzott a Te Deum, majd a Tantum ergo. Újból térdreborult ezután a tömeg: a pápai legátus áldást osztott. Megrendítő látvány volt. A magasból Pacelli bíboros, pápai legátus áldást osztó szavai hallatszottak, lent a téren és a tó medrében pedig százezrek térdeltek és százezrek hajtották meg a világ minden tája felé kegyelmet, áldást sugárzó magasbaemelt Oltáriszentség előtt hódolattal és alázattal a fejüket. Harangzúgás, égzengés, a kongresszusi és a Christus vincit himnuszok elénekülésével fejeződött be a világ katolikusainak eucharisztikus seregszemléje. A szertartás végeztével Breyer István győri megyéspüspök az assisztenciával az Oltáriszentséget a szomszédos Vajdahunyadvárában levő jáki-kápolnába vitte. Az eredeti program szerint Serédi Jusztinián bíboros-hercegprímásnak egy latin- és egy magyarnyelvű beszédet kellett volna még a kongresszus ünnepélyes lezárásaképpen elmondania, amelyre Pacelli bíboros-legátus németnyelvű válaszbeszédet kellett volna mondania. Az óriási vihar miatt azonban ezeket a beszédeket később rádióon mondták el.

A roppant tömeg, amely a Szentségi Jézust a kongresszust bezáró diadalúton kísérte, hősieken és fegyelmezetten tartott ki az éboltozatról alázóduló mázsás víztömegek alatt is; a Hősök-terén s végig az Andrássy-úton és a főoltár köré torkolló összes

Jelenetek a körmenetből

útvonalakon. Ugyanolyan fegyelmezettséggel oszlott is szét és vonult haza. A nekik szánt beszédek, amelyeknek ekkor és itt, a Hősök terén, a tömegek látománya és vonulása alatt kellett volna elhangzaniok, este hangzottak el, az esőtől elfátyolozott város millió fénye felett, a rádió hangszóróiban. Az első a bíboros=hercegprímás latinnyelvű, majd magyar nyelvű beszéde volt.

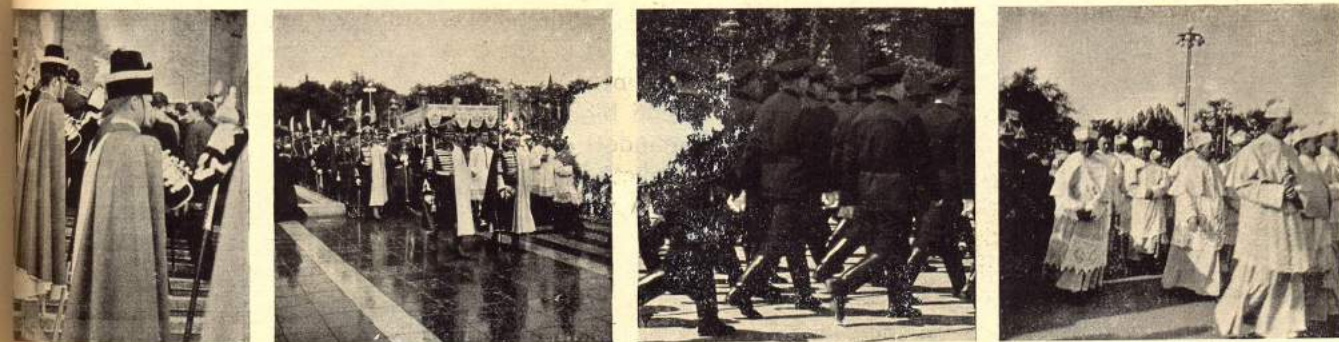
A hercegprímás latin záróbeszéde

DÍCSÉRTESSEK A JÉZUS KRISZTUS!
Főmagasságú és Főtisztelendő Legátus Úr!
Főmagasságú Bíboros Atyák! Nagyméltóságú Uraim! Krisztusban szeretett Testvéreim! Ennek az ünnepélyes Eucharisztikus Kongresszusnak szerencsés befejeztével sohasem fogok megszűnni magasztalni az Istennek győzedelmes jobbát az egykor diadalmas Dávid szavaival hálát mondván Annak, aki beteljesítette szívünk vágyát. Miközben ugyanis a Föld minden részében nagyon sokan — tudatlanságból vagy gonoszságból — hangos szóval hirdetik: nem akarjuk, hogy Krisztus uralkodjék rajtunk, egész Magyarországon egy teljes Eucharisztikus év folyamán számtalan és mindenütt megtartott lelkigyakorlatokkal, bűneink megengesztelésével és a szentáldozással előkészítettük lelkünket, hogy az

Eucharisztikus Krisztus ünnepségein tiszta szívvel vehessünk részt. Most pedig Őszentségének különös kegyelméből a földkerekség püspökeinek közreműködésével hozzánk csatlakozott az egész katolikus világ és Krisztusban kedves testvéreink vagy imádságukkal, vagy ezen a kongresszuson való személyes megjelenésükkel is az Eucharisztikus Krisztus dicsőségét növelni s az Istenhez és emberekhez való szeretet kötelékét szorosabbra fűzni, továbbá a hitet, melynek élete cselekedetekben nyilvánul meg, valamint a katolikusok szolidaritását megerősíteni igyekeztek. Jól lehet azonban, ebben a világban az igaz hit miatt sokakat üldöznek, ezen sem csodálkoznunk, sem kétségbeesni nem kell, mert minél inkább igyekszik valaki Istennek szolgálni, az ellenségnek annál hevesebb üldözését kell elszenvednie; a vértanúk fiai azonban, mint Szent Ágoston mondja, Szent Felicitas példájára nem azt nézik, hogy minő életet fejeznek be földi útjuk végén, hanem hogy minőt kezdenek az örök hazában.

ISTEN UTÁN, AKIT AZ EUCHARISZTIKUS kenyérben itt jelenlevőként imádunk, hódoló tisztelettel és gyermeki készséggel hálát mondunk szeretett közös atyáknak, XI. Pius pápának, aki e kongresszust nekünk kegyelmesen engedélyezte s annak ügyét atyai imádságával, szavaival és a fő-

Jelenetek a körmenetből

magasságú pápai legátusnak hozzánk való elküldésével rendkívüli módon előmozdította.

Azután az egész kongresszusnak és magyar testvéreimnek nevében a legmélyebb tisztelettel fejezem ki hálánkat a Főmagasságú és Főtisztelendő Bíboros Legátus Úrnak, aki fölötté sulyos és szinte emberfeletti teendői dacára ezen a kongresszuson elnökölni kívánt, mivel saját és egyházunk reményét nem emberekben, hanem

sága elnökének és e bizottság tagjainak, akinek pártoló javaslatára rendelte el a Szentséges Atya, hogy ez a kongresszus Budapesten tartassék. Hasonlóképen köszönetet mondunk a nemzeti bizottságok összes tagjainak, akik Magyarországon és a külföldön kongresszusunkat mind a lelkieket és anyagiakat mind pedig a technikai részt illetően bámulatos buzgalommal és szorgalommal előkészítették s annak sikerét bármi módon előmozdították.

Belgium zászlói a körmenetben

Istenbe szokta helyezni. Főmagasságú Bíbornok Úr! Mindenütt jelesül ismert neved és tiszteletben álló személyed halhatatlanul fog élni Magyarországon és a mi szívünkben!

A főmagasságú Bíboros Legátus legmagasabb jelenlétében legyen szabad forró köszönetet mondanom valamennyi Főmagasságú Bíboros Atyának, a nagyméltóságú patriarcháknak és primásoknak, érsekeknek és püspököknek a méltóságos prelátusoknak, a világi és szerzetes papságnak és a kongresszuson résztvevő többi kedves társainknak.

Különösen hálát kell mondanunk a namuri püspök úr önmagyméltóságának, a Nemzetközi Eucharisztikus Kongresszusok Állandó Bizott-

Hasonlókép a feltétlenül megérdemelt dicsérrel kívánunk megemlékezni a kongresszus jeles szónokairól, akik a kongresszus tárgyalási anyagát Istenadta átérzéssel és ékesszólással, a nyilvános vagy szakosztályi üléseken kifejtteni és nekünk előadni szívesek voltak.

Az államok legfőbb intéző köreit és polgári hatóságait illetőleg: legyen szabad az összes nemzetek színe előtt legnagyobb hálánkat kifejtteni mindazoknak, akik magának a kongresszusnak propagálását, a résztvevőknek toborzását és zarándoklását bármiképen megkönnyítették. Azonkívüli, amit a magyar polgári hatóságokról anyanyelvünkön mondani fogok, a leghódolóbb és

megkülönböztetett tisztelettel mondok köszönetet Magyarország főméltóságú Kormányzójának és legnemesebb lelkű hitvesének, a kongresszus legfőbb védőjének. Az ő rendkívüli jóindulatuk a kongresszus előkészítésében mindig segítségünkre volt és nehéz helyzetekben bátorításunkra szolgált. Hasonlóképpen a magyar királyi kormány nagyméltóságú tagjainak, a székesfővárosnak, minden polgári és katonai hatóságnak is köszönetemet fejezem ki. Az ő anyagi és erkölcsi közreműködésüknek kell igen nagy részben e kongresszus szerencsés sikerét köszönni.

VÉGEZETÜL, SZERETETT TESTVÉREIM, ez a kongresszus keveset érne és kevéssé nyerné meg az Eucharisztikus Krisztus tetszését, ha üdvös eredményei hamarosan elmúlnának. Hogy tehát a legméltóságosabb Oltáriszentség számunkra mindennütt és mindenekben megmaradjon az Istenszeretet kötelékének, véssétek elmétekbe Szent Jusztinián szavait, melyeket mintegy jelszóként adok át nektek: Istent senki el nem veszti, hacsak meg nem csalatik; senki nem keresi, hacsak meg nem intik és senki meg nem találja, hacsak meg nem tisztul. Ha korunkban annyi ember megcsalatik: legyen ez a kongresszus számukra komoly és súlyos intelem, hogy most már ők is kezdjék keresni az Istent, a keresés után találják is meg és soha többé el ne hagyják Őt. Mindnyájatokat tehát, akik száználmasan megcsalatkoztatok, erről a katedrálról hívlak fel, sőt — miként aranyoszlop Szent János mondja — maga Krisztus kér benneteket: Béküljete meg Istennel! Nem Ő az ellenség, hanem mi! És ne kísértstük meg Isten béketúrását az igazi megtérés halogatásával, nehogy az isteni irgalmasság forrását a magunk számára végleg elzárjuk. Mert Szent Ágoston szerint annak, aki nem akart helyesen cselekedni, mikor megtehette volna, méltó büntetése az, hogy ne tudjon helyesen cselekedni, mikor akarna. Ha szeretjük az Istent, biztosan szeretni fogjuk felebarátunkat is, vagyis testvéreinket egyénekenként vagy akár együttesen, mint ahogyan szeretni fogjuk a társadalom különböző osztályait épúgy, mint a különféle népeket és nemzeteket.

Legyünk tehát, Kedves Testvéreim, állhatatosak mindkét szeretetben, hogy mindig, mindenütt és mindenki ajkán méltóképp zengjen: Krisztus győz, Krisztus uralkodik, Krisztus páncsol!

Ezután magyar nyelven szólott a tibiros-hercegrímás:

KRISZTUSBAN KEDVES HÍVEIM!
SZERETETT MAGYAR TESTVÉREIM!

Gyönyörűsége kongresszusunk végén az élő Isten boldogító jelenlétében szólok Hozzátok,

Kedves Magyarjaim. És, mint Mária országának főpapa, túlárado örömben Mária örökszép szavaival adok hálát Istennek az egész világ előtt, hogy ezt a Kongresszust Krisztus Király dicsőségére, Egyházunk, hazánk és az egész emberiség üdvére megrendezhettük. *Magasztalja az én lelkem az Urat és örvendez az én szívem Üdvözítő Istenemben . . . — mert az Eucharisztikus Világkongresszus által nagy dolgot cselekedett velünk a hatalmas, Kinek szent az ő neve.*

Kedves Testvéreim! Azokon a mélységes háláérzelmeken kívül, amelyeket Egyházunk nyelvén az imént mindazok iránt kifejezésre juttattam, akiknek az üdvösség eme napjait köszönhetjük: meleg szeretettel mondok szíves köszönetet Tinektek, Kedves Magyar Testvéreim, mind a hazánkból valónak, mind pedig azoknak, akik másoknál talán sokkal nagyobb áldozatot hoztak, mikor a világ minden tájáról ide Budapestre záradokoltak. Isten fizesse meg fáradságtokat, s Az legyen nagy jutalmatok, Akinek imádására ide siettetek.

De előttetek és az egész világ előtt, soha el nem múló hálával adózom a nagyméltóságú püspöki karnak, felmérhetetlen erkölcsi és tekintélyes anyagi támogatásért, valamint a magyar világi és szerzetes papságnak, amely az előkészítő szentév folyamán országsszerte üdvös propagandával, eucharisztikus ájtatosságok és gyűlések rendezésével, mintegy ezer triduummal, milliók gyóntatásával és áldoztatásával párját ritkító lelkipásztori munkát fejtett ki híveink lelki javára. A papsággal együtt ugyan csak főpásztori hálával, sőt mondhatnám, büszkeséggel emlékezem meg a hívek millióiról is, akik megértették és felhasználták a kegyelem napjait és most boldogan állanak itt az Úr Jézus színe előtt, vagy legalább lélekben egyesültek velünk a kongresszus folyamán.

Nem is találok szavakat, hogy mélységes hálánkat kifejezzem a magyar állami, megyei, fővárosi, városi és községi hatóságoknak, amelyek mindannyian óriási anyagi áldozatokkal és nagy erkölcsi erővel igazán szívvel-lélekkel támogattak bennünket. Nélkülük kongresszusunk nemcsak ilyen fényesen nem sikerült volna, de megtartható is bajosan lett volna. És mikor én itt általános kifejezéssel hatóságokról beszélek, akkor nem csupán a vezetőket értem, hanem minden tisztviselőt és hivatalos szervezetet. Minthogy lehetetlen mind valamennyit felsorolnom, igaz hálámat le teszem Isten elé, kérve Őt, hogy fizessen meg mindenkinek százszorosán. De mégis egészen különös hálával ki kell emelnem a m. kir. honvédséget és államrendőrséget, legendáshírű vasutasainkat és postásainkat, a hajóstársaságokat és a többi forgalmi vállalatot és irodát, melyek a kül- és bel-

földi zarándokok utazását, elszállásolását, élelmezését — és minden egyebet — lehetővé tettek. Akkor teljesítményt még nem látott Magyarország, mint amekkorát ők végeztek!

A kongresszusrendező bizottságok vezérkarának és a különböző technikai, művészeti, egészségügyi stb. szakosztályoknak minden egyes tagját, valamint sajtóférfiainkat, névszerint fel kellene sorolnom, ha szerénységük nem tiltakoznék ellene. Ismerem emberfeletti munkájukat. Éppen ezért kevésnek találom az egyszerű köszönetet, hanem azt kívánom, hogy a kongresszus sikerén kívül Az legyen jutalmuk, Akinek külső dicsőségét az egész világon előmozdították.

Szóljon főpásztori és magyar köszönetem az egész ország és a székesfőváros minden polgárának azért a megértésért, amellyel kongresszusunkat imádsággal, munkával, pénzadományokkal, lakásfelajánlással stb. valamint bel- és külföldi vendégeink szíves fogadásával támogatták.

Végezetül mindnyájunk hálája szálljon az Ég Urához, hogy az egész kongresszus alatt semmi súlyos baleset vagy zavar nem történt. Kérjük buzgó imádsággal az Urat, hogy mindenkit szerencsésen vezéreljen vissza szereteteihez, a kongresszus tagjai pedig az egész világon hirdessék Isten irgalmát és dicsőségét. Adjatok hálát Istennek Ti is, Szeretett Magyar Testvéreim; és szerte menvén dicsérjétek Őt, mert talán azért szórt szét Benneteket is a nemzetek között, hogy az egész világon hirdessétek, hogy nincs más Mindenható Őkivüle. És mikor most a világ minden tájára szerte mentek, kérlek Benneteket, ne feledkeztek meg mirőlunk imáitokban, amint mi sem feledkezünk meg Rólatok soha.

Kérjük az Eucharisztikus Jézust, hogy maradó legyen Hozzá való hűségünk és ragaszkodásunk, amely itt a kongresszus alatt olyan szépen megnyilatkozott. Kérjük őt, hogy a Vele való gyakori egyesülés által szüntelen az Ő szent vére csorgedezzen ereinkben, hogy mindvégig megmaradhassunk ebben a krisztusi nemességben. Kapcsoljon össze bennünket ugyanaz a krisztusi nemesség, ugyanaz a szent hit, ugyanaz a remény, ugyanaz a szeretet.

*A bíboros-legátus befejező beszéde:
«Maradj velünk, mert esteledik!»*

AZ 1938. ÉVI EUCHARISZTIKUS VILÁG-kongresszus a befejezéséhez közeledik. A Hősöktere, amely ezekben a napokban szívdobogtató és szemkápráztató, felejthetetlen ünnepségek színhelye volt, ma utoljára látja együtt a világ minden tájáról összesereglett Eucharisztikus családot.

A búcsú hangulata üli meg ezt az ünnepi alkonyórát, amely egyben az Eucharisztikus Király végső apotheozisát hozza meg számunkra.

Ha beállítjuk az egyházi évbe, megszépül, megszentelődik és megvilágosodik a búcsúnak ez az órája: Krisztus mennybemenetelének öröme és a Pünkösdi lélekvárása határozzák meg jelentőségét.

Az Úr tanítványai csodára tárult szemekkel tapadnak az Atyához visszatérő, színeváltozott Mester látományára s nem tudják elvonni tekintetüket a fényes felhőről sem, amely eltakarta Őt övéi elől. Egy angyal szózata téríti őket a földi valóságra és figyelmezteti a rájuk váró feladatokra. «Quid statis, aspicientes in coelum?» «Miért néztek fel az égbe?» Ugyanez a figyelmeztetés csendül meg ebben az órában a számunkra is. Az égi fénnel beragyogott Eucharisztikus napok után mindnyájunknak vissza kell térni a hétköznapi szenvedéstelt, fáradságos és kemény valóságához.

A hétköznapi valóságában a feladatok hiánytalan és férfias teljesítésében állja majd ki próbáját mindaz a lelkesedés, amely ezekben a napokban fogant meg a lelkekben.

«Tanuim lesztek.»

UGYANAZ A MEGVÁLTÓ, AKI VÁLASZ-tottja vállára helyezte a kegyelmekben gazdag, de egyben felelősségteljes apostoli élet terhét, ugyanaz a Megváltó megadja nekik az elviseléshez szükséges természetfeletti erőt is «Szentlélekkel fogtok megkereszteltetni kevés nap múlva». (Ap. Csel. 1. 5.) «Veszítetek majd reátok lejövő Szentléleknek erejét és tanuim lesztek... a föld határáig.» (Ap. Csel. 1. 8.) Ezzel a mennybemeneteli igérettel megajándékozva térnek vissza az apostolok a Krisztusgyilkosság bűne alatt roskadozó Jeruzsálembe, hogy az Úrvacsora termének csendjében s az Úr anyjával imaközösségben várják meg azt a kegyelmet, amelyet a búcsúzó Mester ígért s amely Pünkösdi napján dicsőséges és világot megváltoztató valósággá kezdett válni.

«Tanuim lesztek» — ezt hirdeti a hírnök, ez az utolsó felszólítás mindazoknak, akik lélekben is és lelkük hasznára vettek részt e napok ünnepségeiben. «Tanuim lesztek» — ezt az útlevelet adja mindnyájatoknak, ó szeretett híveim Krisztusban, az Eucharisztikus Megváltó ebben a percben, midőn ez az ünnepek Ünnepe vége felé hajlik s a zarándokok hatalmas áradata hazafelé veszi útját.

Világotok, amelybe megtértek, távolléteketek alatt mitsém változott, de bennetek kellett, hogy megszülessék egy szent és mindenre kész elhatározás, hogy nem alakultok hozzá szívetekben ehhez a világhoz, hanem megváltoztatjátok képét Annak a szíve és szelleme szerint, akinek ezeket a rendkívüli napokat szenteltük. Ha a sötét valóság

mértékével mérve nem is tarthat számot semmiféle emberi sikerre ez az apostoli küldetés: Az, aki ránk ezt az annyira szent és kötelező feladatot rótt, amint hogy nem tagadta meg a kereszténység első idejében, nem fogja megtagadni a mai nemzedéktől sem a világ megújítására szükséges pünkösdi kegyelmet, ha azt egyenes lélekkel, az első Úrvacsora szellemében fogjuk tőle kérni.

«Tanuim lesztek.» — Itt az Oltárlépcsőn az Oltáriszentség szent körében megegyeszer és újra megelevenedett bennünk a Magnum Pietatis Sacramentum, vigasztaló tudata a Krisztussal és a Krisztusban való egységé, amely meg nem érde-melt kegyelem, fel nem becsülhető örökség és életünknek törvényhozásoktól független törvénye.

Ó, mily nagy lehetne ez a világ, mivé lehetne ez az emberiség, ha e napok élményéből született sugalmazások és elhatározások átjárnák a hívek összességét és rajtuk keresztül utat törnének maguknak és eljutnának mindenüvé, ahol az egyének és a közületek anyagi és szellemi életének alakítására hatással lehetnek vagy abban résztvehetnek. Aki felkutatja az emberiség felett egyre gyötrőbb, egyre ijesztőbb tüneteket mutató és egyre veszedelmesebb lázgörbét leíró anyagi és szellemi nyomor végső és legmélyebb okait, annak be kell látnia vagy legalább is valamiképpen meg kell sejténie, hogy ennek a példátlan válságnak rejtett kútfejénél lelki táplálékhiány és szellemi vérszegénység poshad s egy régen kezdődött és ezer nyilvánvaló és kendőzött alakban folytatódó erkölcsi fertőzés fekélye érik. S ez egyedül az emberi tudomány és bölcsesség könyveiből elesett írral nem lesz biztosan és tartósan gyógyítható, ha nem sikerül visszavezetni a ma emberét, neki megfelelő módon, de a szeretet és igazság egybekapcsolásával: visszavezetni azokhoz az élő vizekhez, melyekből előbb hitű korok embere csillapította szomját; ha nem sikerül neki úgyis, mint egyénnek és úgyis, mint az emberi társadalom tagjának megtalálnia lényé vallásos alapjait s ha nem bukkan rá élete változatos vonatkozásaiban egy szilárd erkölcsi pontra, amelynek betartását nemcsak emberi szabályok követelik és nemcsak az anyagi erő biztosítja, hanem Isten törvényének méltósága. Ha mindez nem következik be, úgy bizonyos, hogy a lejtőn lefelé való a további zuhanást nem lehet megállítani s kétségtelen, hogy az egyéni és társadalmi élet belsőleg még jobban meg fog mérgeződni.

Hol van még, szeretteim, az emberiség történetében még egy korszak, amely az elvégzendő feladatok nagysága, az utak megválasztása körül kirobbant egyenletlenség, a nagy vélemény- és érzelmi különbségek s a már kitört vagy kitöréssel fenyegető háborúk csökönyös szenvedélyessége

miatt a maihoz lenne fogható? Ezeket az óriási, szinte sátáni ellentéteket kiküszöbölni vagy lényegükben enyhíteni akarni, csak emberi síkon és csak emberi eszközökkel, sisiphusi vállalkozás lenne, amely megérdemelné ugyan emberi megbecsülésünket, de visszavonhatatlanul hatástalan maradna.

Minél inkább érezhetővé válik, hogy végső fokon lehetetlen korunk bajait pusztán a hatalom anyagi eszközeivel orvosolni, az egymással szembenálló felek annál jobban megmerevednek állásaikban s ember és ember, érdek és érdek, nép és nép, állam és állam között egyre tragikusabb lesz a babiloni zűrzavar s annál messzebb távolodik körünkől a béke, amelyet pedig végeredményben mindenki és mindenek óhajtának.

A kor válsága

— AZ EGYHÁZNAK NEM HIVATÁSA, HOGY a kizárólag földi célú kérdésekben és ügyekben állást foglaljon és válasszon a különböző rendszerek és módszerek között, hogy melyiket alkalmazzák a pillanat legégetőbb problémáinak megoldására. Az Egyház az igazság szolgálatára rendeltetett apostoli hivatását az univerzális szeretet jellemzi: lehetetlen tehát, hogy egyoldalú pártos állásfoglalásra korlátozódjék és merevedjék. Saját sorsának és szerencséjének egyedi valósulásában minden nép a Teremtés és a Megváltás tervei által felállított keretek között a saját különyszerű útjait járja, miközben alkalmazkodik az esetleges körülményekhez és azokhoz az iratlan törvényekhez, amelyeket ereje, hajlama, életszükségletei, biztonságvágya és az általános helyzet teremtenek meg számára. Ha útjaikon az isteni törvény tisztelete és a lelkek üdvössége nem kerül veszélybe, az Egyház nagylelkűen és szeretettel követi nyomon a népeket, ezeken az egymástól annyira eltérő utakon, mint ahogy az anyák kísérik figyelemmel gyermekeik növeését, fejlődését és előrehaladását. Az Egyház tudja, hogy nem kerül tévedések és előítéletek útvesztőibe, mikor arról van szó, hogy megértse az új idők új szükségleteit. Nem bizalmatlan az új dolgokkal szemben csak azért, mert újak és nem ragaszkodik a régiekhez csak azért, mert régiek.

Egyetemes programjában az Örökkévaló Teremtésének és Megváltásának hatalmas tervszete kijelölte minden korszaknak és minden népnek a maga gondviselészerű helyét. Az Egyház tudja, hogy Isten szelleme nemcsak a zephir lágy fuvallatában lebeg, hanem néha az orkán tomboló süvöltésében is. Az Egyház gyakran tapasztalta a saját történetében is, hogy a mélyen szántó és sötét kilátásokat feltáró felfordulások korszaka legtöbbször, öntudatlanul új virágzás-

nak, új fellendülésnek és új termékenységnek szoktak anyagi és lelki előfutárjai lenni. Ezért tehát az Egyháznak és a hívő keresztényeknek az egykorú nagy eseményekkel szemben soha nem csüggedés az állásfoglalása, ami a jövőt illeti, se nem meddő sóvárgás az után, ami elmúlt. Krisztus Urunk, aki előtt most hódolattal összegyűltünk, minden idők számára eljött, jelen van Ő a mi időnkben is. Ha korunk szellemének némely szövegét folytatja és fokozza a mult hibáit és az egyéni és a közboldogságot Krisztus nélkül, vagy éppenséggel Krisztus ellen akarja megvalósítani, akkor elmondhatjuk, hogy «tanuim lesztek» órája elérkezett számunkra. És akkor szent kötelessége mindenkinek, aki Krisztus mellett áll és benne látja Isten végső szavát az emberiséghez, hogy rettenthetetlenül és szeretettel ellenszegüljenek minden téves irányzatnak és megvédjék az «instructura omnia in Christo» eszméjét. Azok, akik így cselekszenek és akiket cselekvésükben nem emberi indítékok mozgatnak, hanem Krisztus szelleme, azok nem ellenségei saját népüknek, nem törnek annak földi nagysága ellen, nem akadályozzák természetes feltörését és nem zavarják nemzeti egységét és összetartását. A nép egysége és a rajta alakuló állam számára nem képzelhető el nagyobb adomány s a népek elé meredő mérhetetlen feladatok számára nem létezhetik értékesebb ajándék és útravaló, mint egy becsületes és komolyan akart összhang létrehozása a földi cél és az örök cél között, legalább is addig, amíg a földi cél nem szegül szembe tudatosan és eltökélten az örök céllal.

Egyedül a szeretet segíthet.

EZ A VILÁGKONGRESSZUS AZ EUCHARISZTIÁNAK, a szeretet kötelékének jegyében folyt le és ismételten bebizonyította, hogy a természetfölötti testvériségnek milyen bensőséges és erős kötelékei fűzik össze az Eucharisztikus Király híveit mind az öt világrészben. Mi most szerte fogjuk vinni ebben az agyonmarcangolt, lelkileg megtépázott s testvérharcoktól vérző világban s talán új testvérharcok és új gyűlölködések kitörésének küszöbén a «vinculum amoris» evangéliumát. És nemcsak az ujságát visszük szét ennek a szeretetnek, hanem elsősorban a példáját.

«Tanuim lesztek» — a Megváltónak ez az ígéje mindennél többet használ a szeretet apostolkodásának, mely hódít s fáradhatatlanul, rendületlenül és multhatatlan örömmel áldozza fel önmagát. Kétségkívül ez a szeretet elsősorban is érzelemből fakad, a szívnek benső megmozdulása eltökélt és messzetekintő akarat. Azonban ebből a néma akaratból, amely csak Isten előtt ismert,

napról=napra, óráról=órára ki kell bontakoznia a szeretetteljes cselekedetnek, amely az emberi társadalom kicsiny és nagy egységeiben megfékezi és legyűri az ellentéteket, a viszálykodást és az önzést.

Ki lenne inkább képes az ilyen érzésre és az ilyen cselekvésre Annak a tanítványánál, akinek az életét átható pásztori eszme volt a «misereor super turbam» s akinek az életébe tündöklő és soha többé utól nem ért nagyszerűséggel volt beleírva «Pertransiit benefaciendo». Ki lenne inkább képes erre az érzelemre és erre a cselekvésre annál, mind aki az oltár lábánál az Eucharisztikus Megváltóval imádságos beszélgetésbe mélyedve megtanulta, hogy Ő senkit sem tekint, bárki is legyen országa polgárának, kísérete tagjának, Isten fiának és a mennyország örökösének csak azt, aki kész arra, hogy kézzel fogható próbával bizonyítsa Isten iránt való szeretetének hitelességét a felebarát iránti szeretetének hitelessége és őszintesége által? Ez a felebaráti szeretet, amelyet az Isten iránti szeretet alapoz meg, éltet, szabályoz, nemesít és készítet, olykor heroikus tettekre is, ez a felebaráti szeretet, a kereszténységnek számokban és számjegyekben át nem fordítható s mégis mindenütt jelenlévő nagyszerű hozzájárulása a szociális nyomor súlyos és égető problémáinak megoldásához.

Bár érdemesek és minden elismerésre méltók s bár nélkülözhetetlenek az állam ereje és hatalma által szervezett intézkedések, amelyek a nép körében a szociális igazságot és az igaz összetartást igyekeznek létrehozni: mégis bármely őszinték és erőteljesek is legyenek ezek a törekvések, mindig hiányozni fog belőlük a legmélyebben fekvő és legdöntőbb jellegű mozgató erő, ha nem valósul meg a szívnek és az érzésnek az az átalakulása, mely a keresztény testvéri szeretet oltárán feláldozza a testvérietlen önzés kárhozatos hajlandóságait.

«Tanuim lesztek». — Ezekkel a szavakkal búcsúzott az Üdvözítő tanítványaitól és ezekkel a szavakkal búcsúzik mitőlünk is, akiket szétküld ebben a szeretetszegény és gyűlölettel teli mai világban, mint az Ő szeretetparancsának apostolait, hírnökeket és követőit. Egészen hiába zárandokolt az az Úr oltárához, aki ezeket a szavakat nem úgy őrzi meg magának, mint szent és sértetetlen rendelést.

Miután lejtünk a hegyről, ahol szemtanúi lehettünk az Eucharisztikus Király csodálatos színváltásának, ahol érezhattuk az Ő megváltói szeretetének szívdobbanásait, ahol osztozhattunk vele az emberek fiainak üdvözlésére, sóvárgó Szívének szomjúságában, csak úgy leszünk méltók Hozzá, ha mostantól kezdve a szeretet apostolko-

dása lesz életünk és tevékenységünk alfája és omegája. Ha szívünkbe beköltözik ez a szándék és ha emlékezni fogunk a Megváltó ígéreteire, ez a világ, mely oly messze esett Krisztustól, sőt — sajnos — gyakran üldözi őt és Egyházát, el fogja veszíteni szemünkben rémes mivoltát. Ha bennünket Krisztus szelleme fűt és az ő szeretete hajt, ha őt keressük és semmi mást, ha őt tekintjük és az ő dicsőségét, országának növelését s testvéreinknek és nővéreinknek üdvözlését, legyenek akár az Egyház kebelén belül, vagy kívül, akkor szeretni fogjuk a mi korunkat minden fenyegetés és szorongás ellenére, szeretni fogjuk épp ezek miatt a veszélyek miatt és problémáinak súlyossága miatt, készen arra a teljes feltétlen és érdekmentes odaadásra, amely nélkül soha semmi nagy és döntő nem történhetik. Az eucharisztikus lelkek erős lelkek. Az eucharisztikus lelkek hősiek lelkek. Az eucharisztikus lelkek nem tagadják meg, hanem megértik a saját korukat és éppen azért igenlik ami jó és fejlődőképes van benne, szeretetükkel pedig tülemlkednek azon, ami hamis és beteges működik bennük gyakran csalfa látszatok mögött.

A szeretetnek kell meghódítanunk a világot!

NEM A VILÁGTÓL VALÓ VISSZAHÚZÓDÁS, hanem a világ meghódítása az Eucharisziából táplálkozó szeretet=apostolkodás lelke, megfelelően Jézus, a nagy főpap búcsúimájának: «Pater, non rogo, ut tollas eos de mundo sed ut serves eos a malo» (János 17, 18.). «Sicut tu me misisti in mundum, et ego misi eos in mundum» (János 17, 18.). «Notum fecit eis nomen tuum, et notum faciam; ut dilecto, qua dilexisti me, in ipsis sit, et ego in ipsis» (János 17, 26.). Akinek a szívében benne élnek a Megváltó lángoló és sokatígérő szavai, belsőleg védve vannak minden ellen, ami külsőleg eseményeken keresztül zavarhatná, csüggeszthetné vagy lesujthatná őket; az ilyen Magnificat=ot énekel a felfordulások és a gyötrelmek között s boldogan vállalja irányító eszméjének azokat a valóban magasztos és minden gyöngeséget megalázó szavakat, amelyek a dicsőségesen uralkodó XI. Pius pápa ajkáról hangzottak el egy bizalmas beszélgetés közben, amelyet a Szent Kollegium egyik tagjával folytatott: «Mindennap hálát adok Istennek, hogy a jelen körülmények között kell élnem. Ez a mélyreható és egyetemes válság egyedülálló az emberiség történelmében. Büszkének kell lennünk, hogy tanui s — bizonyos mértékben — szereplői lehetünk ennek a nagyméretű drámának. A jó és rossz hatalmas párviadalban mérkőznek egymással. A jelen pillanatban senkinek sincs joga ahhoz, hogy közömbös legyen». Szívünk mélyéből megindulva e szavak nemességétől és a felszólítás erejétől, amely

Isten földi helytartójának ajkáról hangzott el, annak a Szent Atyának az ajkáról, akinek a nevében megnyitottam és most bezárom ezt a nemzetközi Eucharisztikus Kongresszust — engedjétek meg, hogy mielőtt az ég felé szállna a hála, a könyörgés és a bizakodás Te Deuma, alázatos és szent tisztelettel még a következőket mondjam.

Krisztus, maradj velünk!

Ó JÉZUS KRISZTUS, TE, AKI A VILÁG KIRÁLYA vagy, fordítsd jóságos és könyörületes tekinteted ezekre a százezrekre, akik mint a katolikus világ küldöttjei, kelettől nyugatig összegyűltek oltárod lábánál a te eucharisztikus királyi asztalod vendégeként, hogy megünnepeljék a szeretet szent testvéri ünnepét. A te kegyelmednek világossága körülözönlötte őket e Táborhegyi napokon, a te szent sugalmazásod megrázta és megtisztította az ő lelkeket; a kenyér megtörése közben, mint egykor az emmausi tanítványoknak, kinyíltak a szemeik és újra felismerték s megnyugodva tudomásul vették, hogy a fájdalomnak és a megpróbáltatásoknak ez az útja, amelyen a te Egyházadat és híveidet vezeted, ez a kereszt királyi útja, melyet te magad is megjártál, hogy eljuss a keserű, de dicsőséges véghez. Tartsd meg őket ebben a felismerésben és add meg nekik az erőnek és bizalomnak azt a szellemét, amely ebből a felismerésből fakad. Eucharisztikus asztalod körül összegyűlve, isteni szereteted által összekapcsolva és e világösszejövettel testvéri érzületétől ragadtatva: újra és még egyszer fényes világossággal érezték át a szeretet parancsának édességét, nagyságát és méltóságát, azét a szeretetét, mely a Te országodnak Magna Chartája. Őrizd meg bennünk ezt a világosságot és add meg nekik az erőt, hogy e kegyelemben gazdag napok sugalmazásait Hozzád és hozzájuk méltó tettekre tudják váltani. Add, hogy mind egyikükből a szeretet tanuja, hirdetője és apostola legyen. Add, hogy akik a Te szent nevedben itt összegyűltek és azok is, akik szerte e világon ebben az ünnepélyes pillanatban Veled együtt éreznek, lelkükben készek és elszántak legyenek arra, hogy az összeszorított ököl forradalmával szemben a szívük békés átalakulásának harcosai legyenek, lánggra lobbantva békétlen korunk viharai közepette a szeretetnek azt a tüztét, melyet Te hoztál e világba. Add, hogy a népek az őket egymástól elválasztó földi ellentéteken túl egyre jobban tudtára ébredjenek annak, hogy a Te akaratod és szent élettörvényed szerint mennyire összetartoznak. Oltsd beléjük és azokba, kik sorsukat intézik, a vágyat, hogy megvalósítsák azt a kiegyenlítő igazságot, mely tisztos súllyal és egyforma mértékkel mér és amely egyedül tudja huzamosabban biztosítani az igazi jólétet. Azoknak pedig, akik habár

tiszteletreméltó és nemes, de kizárólag emberi ideálok előtt füstölik el az egyedül a Te isteni méltóságodnak kijáró tömjénüket, add tudtára, hogy Te féltékeny Isten vagy, aki dicsőségét senki másal nem hajlandó megosztani. A Krisztus és Isten-gyűlölet ördögi elhatalmasodásával szemben keltsd életre a hősi lelkeket, akik áldozatra készen és mély-séges alázattal szívükben szembeszálljanak a gyű-lölettel, hogy nevedet és népedet megvédjék a meg-szentségtelenítéstől. Gyujtsd ki Egyházad és az állami hatalom képviselői között a béke szivárvány-hídját: az emberiség javára és országodnak a nem-zetek körében való gyarapítására add meg az igaz-ság és a jog békéjét, olyan békét, mely a becsületen és hűségen alapszik s amely mindenttudó csalat-kozzhatatlan szemed előtt is meg tud állani: békét, mely egyedül méltó a béke névre. «Mane nobiscum Domine, quoniam advesperascit et inclinata est iam dies.» (Luk. 24. 29.) Így imádkozik és így kö-nyörög a Te néped ezekben a súlyos sorsú idők-ben, melyekben hívő szemünk fokozott buzgóság-gal és bizalommal tekint fel örök csillagaid és a trónod előtt ragyogó fény felé. Mennél sötétebb a földi éjszaka, annál világosabb, annál ragyogóbb az örökéletben horgonyzó hitnek égboltozata. Ebben a hitben, mely nem a mi érdemünk, hanem a Te általunk meg nem érdemelt és kimondhatat-

lanul nagy kegyelmed, emeljük fel szívünket és karunkat Hozzád, aki hitünk megőrzője és betető-zője vagy. Mielőtt a válás órája utolsót ütne, szent egységben földi helytartóddal a tanító és küzdő Egyház minden egyes tagjával, különvált test-véreinkre vágyón emlékezve, a hódolat, a dicsőítés és a hála Te Deumát énekeljük Előtted, a törhetet-len győzelemtudat Te Deumát, melynek záró ak-kordjaiban szakadékmély alázat párosul világot győző bátorságunkkal, miközben nem szűnünk meg hangoztatni azokat a szavakat, melyek az Egy-háznak, mint Krisztus jegyesének szenvedésben és örömeiben gazdag életútját kísérték el hosszú szá-zadokon keresztül és fogják még elkísérni a napok végezetéig: «In te, Domine, speravi, non confun-dar in aeternum.»

Kedves magyar Testvéreim! Boldogan vi-szem hírül Őszentségének, milyen lelkes és méltó ünnepségnak voltunk tanúi a magyar fővárosban. Köszönetet mondok mindazoknak, akik a kongresz-szus előkészítésében és lefolytatásában résztvettek.

Különösen ki akarom még emelni a magyar közönség példátlanul fegyelmezett magatartását. Kívánom, hogy e szép napok emléke soha el ne vesszen és mindnyájunkon a Szentséges Jézus ál-dása legyen életben és halálban. Dícsértessék az Úr Jézus Krisztus! Éljen Mária országa!

